

Gruber Nándor

Emlékképek a gazdasági elnökhelyettesi pozíció kitekintéséből

10.17047/HADTUD.2016.26.1-2.97

Jómagam 17 évi pénzügyminisztériumi vezénylés után kerültem vissza a HM-be. A Pénzügyminisztériumban főelőadótól a főosztályvezetőig végigjártam a számár-létrát, s végül valamennyi fegyveres erő és testület, rendvédelmi szervezet anyagi-pénzügyi „vizsontagságaival” foglalkoztam. A rendszerváltást követően a feladatkatalógus olyan ügyekkel egészült ki, mint a Munkásörtség pénzügyi felszámolása, vagy a szovjet csapatok kivonulásával kapcsolatos pénzügyi feladatok.

A hadtudományi társasággal akkor ismerkedtem meg, amikor a társaság egyik legnagyobb vállalkozása, a Hadtudományi Lexikon kiadása veszélybe került. Ekkor kért fel az elnök, hogy az el nem készült pénzügyi-gazdasági címszavak megfogalmazásában nyújtsak segítséget. Ugyanakkor a HM Oktatási és Tudományszervező Főosztállyal közösen kerestünk fedezetet a 7 millió forintos hiány pótlására.

Akkor még újdonság volt a pénzügyi szervezetek manipulatív negatív tevékenysége, bár már ismert volt a Lupis-ügy. Sajnos ez csak a kezdet volt, na de nem erről akarok beszélni. 1998-ban a Védelemgazdasági Szakosztály felkért, tartsak referátumot a Honvéd Vezérkar Védelmi Tervezési Főcsoportfőnökséggel közösen rendezett konferencián a *védelmi tervezés helye, szerepe és feladatai a NATO-taggá váló Magyarországon* témakörben.

Még ugyanebben az évben tagja lettem a Védelemgazdasági Szakosztálynak és később megválasztottak gazdasági elnökhelyettesnek. Addigra a Társaság már túlélte azokat a nehézségeket, gazdasági problémákat, amelyeket az akkori körülmények és az olyan korábbi kockázatos befektetések okoztak, melyek időnként már a Társaság létét fenyegették.

1998-tól számos pozitív elem jelent meg a Társaság gazdálkodásában. Az MHTT közhasznú szervezetté alakult át, ami az állami támogatások elnyerésének feltétele volt. Ez volt a feltétele annak is, hogy tagságunk személyi jövedelemadójának 1%-át a Társaságnak adományozza.

A HM költségvetésében címzetten jelent meg a Társaság 5 millió forintos támogatása, és lehetőség nyílt az elnökség munkájának díjazására. Ez nyújtott fedezetet még a tudományos konferenciák meghirdetésére, illetve megrendezésére; szakmai anyagok, technikai eszközök beszerzésére, nyomdai költségekre; konferenciák és kiadványok tárgyi feltételeinek biztosítására; hadtudományi pályázatok díjazására. Akkor még jelentős, a saját bevételeinkkel azonos arányt (15–20%-ot) képviselt a Honvéd Vezérkar Hadtudományi Alapítványától kapott támogatás. Az Alapítvány juttatását a 17 milliós letét kamataiból biztosítja. Ez nyújtott fedezetet a Hadtudomány című folyóirat kiadásához; a Szakosztályok tudományos tevékenységéhez; tudományos életművek elismerésére (Tanárky-díj, Korponay-díj, MHTT aranyúrrúje stb.), valamint hozzájárult az ügyviteli kiadásokhoz. Ismerve a mai

kamatszintet, könnyen belátható, hogy ez napjainkban, már csak e feladatok töredékére nyújt fedezetet. (A Társaság alapító elnöke, dr. Móricz Lajos ny. ezredes 2003 évben elsőként lett az MHTT örökös tagja, és kapott életmű díjat). A Magyar Tudományos Akadémia Titkárságától általában évente, az MTA Könyv és Folyóiratkiadó Bizottság jóváhagyása szerint 1 millió forint körüli támogatást kapunk, amelyet teljes egészében a Hadtudomány folyóirat megjelenetésére fordítottunk. A saját bevételeink közt akkor, és az utóbbi években ismét a tagdíj bevétel dominált. A tagdíj emelése mellett, a későbbiek során, 2007-ben küldöttgyűlési egyhangú határozata alapján a korábbi 60% helyett a szakosztályok a tagdíj 25%-ával rendelkezhetnek. Együttműködési Szerződést írtunk alá a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel, amelynek vezetése fizikai háttérrel biztosított a Társaság zavartalan működésére, a Társaság pedig – egyebek mellett – bevállalta a hallgatók ismereteinek bővítését, a publikációs lehetőséget.

Úgy tűnt, hogy a Társaság anyagi- pénzügyi helyzete megszilárdult, és további fejlődésének nézünk elébe. 1999. volt a csúcsev, a HM támogatásának és a Honvédelmi Alapítványtól érkezett jelentős összegnek köszönhetően, mintegy 15 millió forinttal gazdálkodhattunk. Ebből 7 millió körüli összeget meg is takarítottunk, ami – úgy gondoltuk – tartósan biztosíthatja társaságunk szilárd gazdasági háttérét.

Sajnos ez a prosperitás folyamatosan mérséklődött, és különböző megszorításokat, takarékosági döntéseket kellett hozni. A külső környezet változása erősen kihatott a Társaság anyagi-pénzügyi helyzetének alakulására. Mind a szponzori bevételek, mind a saját (tagdíj és egyéb) bevételek messze terveink alatt realizálódtak, és esetenként nem érték el az előző évi tény szintet sem. Az utóbbi 5 évben a HM támogatás is csökkent. Működésünk fenntartásához pályázati lehetőségeket kellett keresnünk, kisebb-nagyobb sikerekkel, kudarcokkal. A takarékosági lépéseink tevékenységünk minden területét érintették (nem volt kivétel az elnökünk tiszteletdíja sem). Mérséklésre kényszerültünk a hadtudományi pályázatok díjazásának gyakoriságánál és összegénél is.

A Társaság vezető szerveinek eddig sikerült betartaniuk azt az elvünket, hogy a kiadásaink üteme nem haladhatja meg a realizált bevételeinket. Mindemellett teljesíteni tudtuk a közhasznúsági elvárást is, publikációs lehetőséget biztosítottunk a hadtudomány fiatal kutatóinak a pályázatokon történő részvételükhöz.

A források folyamatos beszűkülését csak szigorú takarékosági intézkedésekkel sikerült áthidalni. A társaság forrásai és ezzel párhuzamosan a ráfordításai az 1995. évi szintre esett vissza. A „szebb időkben” teljesített személyi kiadások (tiszteletdíj, pályázatok, előadók, honlap, könyvelés, életmű elismerés stb.) aránya a 60%-ról 30%-ra esett vissza. Nehéz valós összehasonlítást végezni, mivel a kiadások számvetési hovatartozása, a mérlegszemlélet és más szerkezeti változások miatt már a két egymást követő évben eltérő volt.

A „sikerszakaszban” említett személyi jövedelemadó 1%-a is jelentősen veszített szerepéből a források tekintetében. 2004-ben volt a csúcson 866 ezer forinttal, de például 2013-ban ennek 10%-át sem érte el, 82 ezer forint. Tudom, hogy tagságunk egy része – velem együtt – eloregedett, nyugdíjból él, nincs adózott jövedelme. Mégis, felhasználom e fórumot, hogy biztassak mindenkit: saját családjában is fejtsen ki agitációt, hogy a jövedelemmel rendelkezők ajánlják fel a Társaságnak azt az egyik 1%-ot.

A szponzori támogatás napjainkban szinte lehetetlen vállalkozás, miután a szponzorok adózás utáni jövedelmükből adhatnának, annak pedig 100 egyéb helye van. Arra buzdítom a Társaság tisztelt tagjait, próbáljanak a közhasznú tevékenység keretében szolgáltatást nyújtani a korábbi szponzornak!

A megtakarítás egyik jó példája volt az elektronikus levelezés és a folyóirat elérése a honlapon, illetve maga a honlapon történő megjelenés. Úgy gondolom, hogy ebben még van lehetőség. Nyilatkozzanak tagjaink közül azok, akiknél a feltétel adott, otthonukban, vagy családjukban megoldható az e levelezés, hogy lemondanak a Hadtudomány nyomtatott példányáról. Én ezt most nyilvánosan megteszem.

Sajnos, a külső környezetünk fokozatos kedvezőtlen alakulása, forrásaink beszűkülése prognosztizálható volt, mégsem ez vezetett arra, hogy 2007-ben lemondjak gazdasági elnökhelyettesi megbízatásomról. Miután 2001-től szolgálati nyugdíjban vagyok, úgy gondoltam, hogy ezt a megbízatást olyan emberre kell testálni, aki még aktív, jobban rálát a pénzügyi-gazdasági folyamatokra, tendenciákra, és jobban tud azokhoz igazodni, így hasznosabb javaslatokkal élhet a Társaság érdekében. Sem a Társaságtól, sem a felelősség alól nem léptem le, hisz a bizalom bennem töretlen volt, és örömmel vállaltam a Felügyelő Bizottság elnökének megtisztelő megbízatását.

Engedjenek meg, hogy néhány mondatot szenteljek a Felügyelő Bizottság (FB) értékelésére is. Köztudott, hogy a FB feladata a Társaság működése törvényességének és alapszabályunk szerinti működésének figyelemmel kísérése. Az FB joga és kötelezettsége a feltárt, vagy bejelentett szabálytalanságokat kivizsgálni, és a szükségessé váló intézkedéseket kezdeményezni a hatáskörrel rendelkező szervezeti elemnél, végső soron a bíróságnál. A társaság fennállása óta az FB-nek egyetlen, de súlyos ügyben kellett intézkedést kezdeményeznie. A Hadtudományi Lexikon előállítására elkülönített pénztartalékot a Társaság akkori titkára 1994-ben az elnökség megkerülésével magánvállalkozásoknak nyújtott kölcsönökbe fektette be. A kihelyezés nemhogy hasznot nem hozott, de nem is térült meg, és bírósági határozat ellenére nagyrészt behajthatatlanná vált. A továbbiakban elmondható, hogy az FB alapszabály szerinti működés biztosítása érdekében folyamatosan figyelemmel kísérte a Társaság tudományos és gazdasági tevékenységét. E területeken beavatkozásra okot adó cselekményt nem tapasztalt. A FB az előzőekben vázolt cselekményt követően egyszer sem tapasztalt szándékos hibát, hiányosságot, tanácsaival segítette a gazdasági-pénzügyi adminisztrációt a belső szabályzatok kialakításában, feladatát maradéktalanul ellátta.

Zárszóként csak annyit tudok mondani, hogy a társaság vezetése rugalmasan alkalmazkodott a megváltozott gazdasági környezethez, megőrizte a Társaság működőképességét. Gratulálok ehhez, és további eredményes munkát kívánok.